

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PŘÍRODOVĚDECKÁ FAKULTA
KATEDRA GEOGRAFIE

Kristýna LYŽBICKÁ

**ZMĚNY VE VÝVOJI NÁRODNOSTNÍ STRUKTURY
OBYVATELSTVA BÝVALÉHO POLITICKÉHO OKRESU
ČESKÝ TĚŠÍN**

Development changes in the national structure of the population of the former political
region Český Těšín

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Mgr. Miloslav ŠERÝ
Olomouc 2011

Prohlašuji, že jsem svou bakalářskou práci vypracovala samostatně pod vedením
Mgr. Miloslava ŠERÉHO a veškerou použitou literaturu a zdroje jsem řádně uvedla
v seznamu literatury.

V Olomouci dne 5. května 2011

.....

podpis

Na tomto místě bych ráda poděkovala Mgr. Miloslavu ŠERÉMU za jeho cenné rady, připomínky, trpělivost a odborné vedení mé bakalářské práce.

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
Přírodovědecká fakulta
Akademický rok: 2009/2010

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Kristýna LYŽBICKÁ**
Osobní číslo: **R09044**
Studijní program: **B1301 Geografie**
Studijní obor: **Regionální geografie**
Název tématu: **Změny ve vývoji národnostní struktury obyvatelstva
bývalého politického okresu Český Těšín.**
Zadávající katedra: **Katedra geografie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem bakalářské práce je provést analýzu dlouhodobých změn národnostní struktury populace politického okresu Český Těšín. Využita budou data statistického charakteru, pořízená během censů v letech 1930 a 2001, na která budou aplikovány metody hodnotící populační diverzity. Pozornost bude věnována prostorovým aspektům hodnoceného procesu.

Rozsah grafických prací: **Podle potřeb zadání**
Rozsah pracovní zprávy: **5 000 - 8 000 slov**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Bartoš, J., Schulz, J., Trapl, M. (2000): Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848-1960. Sv. 15, Okresy: Frýdek-Místek, Český Těšín. Olomouc: Univerzita Palackého, 196 str.

Jordan, L., M. (2007): Religious adherence and diversity in the United States: A geographic analysis. In: Geographies of Religions and Belief Systems Vol. 2, No 1, str. 3-20.

Lieberson, S. (1969): Measuring Population Diversity. In: American Sociological Review, Vol. 34, No. 6, str. 850-862.

Štika, J. (2003): Těšínsko, svazek V. Těšínská lidová kultura a polská národnostní menšina. Český Těšín: Muzeum Těšínska, 196 str.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Miloslav Šerý**
Katedra geografie

Datum zadání bakalářské práce: **26. května 2010**

Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2011**

L.S.

Prof. RNDr. Juraj Ševčík, Ph.D.
děkan

Doc. RNDr. Zdeněk Szczyrba, Ph.D.
vedoucí katedry

V Olomouci dne 26. května 2010

Obsah

Abstrakt

1. Úvod a cíle práce	8
2. Metody zpracování bakalářské práce	9
3. Vymezení zájmového území.....	14
4. Vývoj osídlení.....	17
5. Analýza dlouhodobých změn národnostní struktury populace	20
6. Závěr	278
7. Summary	30
8. Seznam použité literatury a zdrojů.....	31

Přílohy

Abstrakt

Předkládaná práce se zaměřuje na analýzu dlouhodobých změn národnostní struktury populace především na základě S. Lieberona a jeho indexů diverzity. Toto měření je prováděno v obcích bývalého politického okresu Český Těšín, který na rozdíl od většiny České republiky není národnostně homogenní. Základními daty jsou výsledky cenzů z let 1930 a 2001.

Klíčová slova

měření populační diverzity, národnost, bývalý politický okres Český Těšín, sčítání lidu, Liebersonovy indexy „vnitřní“ a „vnější“ diversity

Abstract

This thesis focuses on the analysis of long-term changes in the national population structure based primarily on S. Lieberon and his indexes of diversity. This measurement is realized in the municipalities of the former political region Český Těšín, which is not ethnically homogeneous unlike most of the Czech Republic. The basic data are the results of censuses of 1930 and 2001.

Key words

measuring population diversity, nationality, the former political region Český Těšín, population census, the Lieberon indexes of „diversity within“ and „diversity between“

1. Úvod a cíle práce

„Menšinová otázka bude jednou z nejsvízelnějších potíží na prahu organizace střední Evropy“.¹ Toto Benešovo prohlášení plně vystihuje situaci na národnostně nehomogenním Těšínsku² s tradiční „trojnárodní“ skladbou, tvořenou obyvatelstvem české, polské a německé národnosti, která se později pozměnila.

Hlavním cílem této bakalářské práce je pak provést analýzu dlouhodobých změn národnostní struktury populace bývalého politického okresu Český Těšín, který tvoří část Těšínska.

Sama národnostní struktura určité populace patří bezesporu k nejzajímavějším ukazatelům demografické skladby. A to zejména v takovém území, které je hraniční jako tato oblast, jež vždy vykazovala pestré národnostní složení a jejíž dějiny byly už od nejdávnějších dob značně spleť.

Využita budou data statistického charakteru, pořízená během censů v letech 1930 a 2001, na které budou aplikovány metody hodnotící populační diverzity.

Zjišťování národnosti je nedílnou součástí sčítání lidu. Údaje o národnostním složení získáváme až v roce 1880 v rámci sčítání lidu v době rakousko-uherské monarchie. Sledovaný census z roku 1930, který proběhl pod záštitou Státního úřadu statistického, byl v pořadí druhý po vzniku Československé republiky. Sčítání v roce 2001 bylo pak první po zrodu samostatné České republiky.³

Otázka národnosti je často spojována se zásahem do osobních svobod občana, na druhou stranu jsou však údaje o národnosti velmi potřebné pro zjištění četnosti národnostních menšin a dalších údajů souvisejících se zachováním jejich práva.⁴ Tyto cenzusy jsou pak jediným pramenem deklaratorních informací, které nelze zjistit jinak, než dotazováním se občana.

Jedním z dílčích cílů práce bude také komparace národnostní situace hodnoceného regionu s národnostními poměry v České republice resp. v české části Československa. Pozornost bude věnována také prostorovým aspektům hodnoceného procesu.

---

¹ Beneš, E., 1948

² V této práci je chápáno označení Těšínsko jako území celého historického Těšínského Slezska, které v meziválečném období bylo tvořeno třemi politickými okresy: Český Těšín, Frýdek, Fryštát. Označení Zaolzie (Zaolží) užívané nejčastěji v polských publikacích se vztahuje jen na politické okresy Český Těšín a Fryštát a je samo o sobě vzhledem k poloze Olše geograficky nesprávné. Prokop, R., 2000

³ Siwek, 1996

⁴ Zakotvené např. v Listině základních práv a svobod. Ústavní zákon č.2/1993 Sb.

2. Metody zpracování bakalářské práce

Tato bakalářská práce byla zpracována na základě metody rešerše literatury a metody hodnotící populační diverzity. Součástí je i komentář různých pojetí národnosti v sledovaných cenzech.

K vypracování byla použita jak literatura týkající se problematiky národnosti v celorepublikovém měřítku⁵, tak především literatura regionální.⁶ Ve zpracování dějin tohoto území jsou značné rozdíly, ať už v historiografii české resp. československé nebo polské. Poměrně rozsáhlá je polsky psaná literatura o polské menšině, která se ale víceméně soustřeďuje jen na vylíčení své historie.⁷ Mezi nejlepší a nejbohatší se řadí literatura o československo-polských vztazích. V díle autorů O. Káni a R. Pavelky⁸ nalezneme celkovou charakteristiku této sporné oblasti. Tato kniha a mnoho dalších věnuje pozornost nejvýznamnějším obdobím této oblasti, a to státnímu začlenění Těšínska a roku 1938, kdy nastalo vyostření vzájemných československo-polských vztahů. Pro kapitolu Vývoj osídlení byl stěžejní sborník *Nástin dějin Těšínska*.⁹ Jedná se o chronologicky seřazené práce jednotlivých autorů od pravěku až do počátku 90. let, avšak s absencí poznámkového aparátu. Součástí sborníku je i dodatek o proměnách národnostní struktury na základě statistik od S. Zahradníka. Dále také kapitola vychází z díla českého historika L. Peřicha s názvem *Slezsko: přehled národnostního vývoje*¹⁰, kde se jednotlivé kapitoly periodicky věnují obyvatelstvu v prostoru celého Slezska. K základní literatuře o vymezení a vývoji politického okresu Český Těšín patří práce *Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848-1960*.¹¹ Jedná se o zdařilou dokumentační publikaci s věcnými charakteristikami daných lokalit. Použitá je také kniha *Česko-polská etnická hranice*¹², která vymezuje etnickou hranici i na základě sčítání lidu. U sčítání z roku 1930 líčí změnu národnostního složení oproti roku 1921, konkrétně jak se měnila národnostní skladba v jednotlivých obcích. Řada článků, použitých v této práci, byla vydána v rámci periodika *Slezský sborník*, zejména pak studie J. Steinera, R. Prokopa.¹³

---

⁵ Morávková, Š., 1999

⁶ Gawrecki, D., 1991

⁷ Michalska, M., 2006

⁸ Káňa, O., Pavelka, R., 1970

⁹ Kol. autorů, 1992

¹⁰ Peřich, L., 1945

¹¹ Bartoš, J., Schulz, J., Trapl, M., 2000

¹² Siwek, T., 1996

¹³ Steiner, J., 1987, Prokop, R., 1997

Základní data pro zjištění národnostní příslušnosti pro rok 1930 byla převzata ze *Statistického lexikonu obcí v republice Československé*, v jehož druhém díle¹⁴ je zahrnuta i země moravskoslezská. V prvním díle¹⁵ jsou k dispozici údaje za celé tehdejší Československo. Pro rok 2001 jsou použita data z Českého statistického úřadu prezentovaná za základní sídelní jednotky (ZSJ), které se takřka shodují se sídelní strukturou z počátku sledovaného období.

Obě sledovaná sčítání lidu mají však různou definici pojmu národnost. Zatímco v roce 1930 se uvádí: „*Národnost se zapisuje u každé sčítané osoby zpravidla podle mateřského jazyka. Jinou národnost, než pro kterou svědčí mateřský jazyk, lze zapsat jen tehdy, jestliže sčítaná osoba nemluví mateřským jazykem ani ve své rodině ani v domácnosti a úplně ovládá řeč oné národnosti.*“¹⁶ Sčítání z roku 2001 chápe národnost následovně: „*Údaj o národnosti vyplní každý podle svého rozhodnutí. Národností se rozumí příslušnost k národu, národnostní nebo etnické menšině. Pro určení národnosti není rozhodující mateřská řeč ani řeč, kterou občan převážně používá nebo lépe ovládá, ale jeho vlastní rozhodnutí. Hlásí-li se k více národnostem nebo k žádné, budiž to zaznamenáno. Národnost dětí do 15 let se řídí podle rodičů.*“¹⁷

Sčítání v roce 1930 bylo prováděno tudíž na základě nepřímého zjišťování národnosti podle mateřského jazyka. Novinkou byla norma o přenárodnění: „*národnost odlišnou od mateřského jazyka bylo možné zapsat jen v případech, kdy sčítaná osoba nemluvila mateřským jazykem ani ve své rodině ani v domácnosti a ovládala zcela jazyk té národnosti, kterou uvedla do sčítacího tiskopisu.*“¹⁸ Proti výsledkům československé statistiky protestovali mnozí (většinou polští) autoři. Nebyli také spokojeni s postupem sčítacích komisařů, kteří údajně ovlivňovali nerozhodné obyvatele a vyskytovali se podle jejich názoru případy, kdy byl sčítací komisař v nadřazeném pracovním vztahu k respondentovi.¹⁹ Podle J. Steinera, který se věnoval právě otázce věrohodnosti sčítání prováděných komisaři na základě podrobné analýzy, se tohle vše nemohlo prokázat v celoregionálním měřítku více než několika desetinami procenta.²⁰ Alternativní zkoumání národnostní otázky lze provést na základě volebních výsledků. Široké

---

¹⁴ Státní úřad statistický, 1935

¹⁵ Státní úřad statistický, 1934

¹⁶ Tamtéž

¹⁷ ČSÚ, 2003

¹⁸ Morávková, Š., 1999

¹⁹ Gawrecki, D., 1991; Steiner, J., 1987

²⁰ Steiner, J., 1987

spektrum politických stran, ať už českých, německých nebo polských, dávalo svobodnou volbu národnostního smýšlení.

Otázka národnosti ve sčítání z roku 2001 nebyla povinná, záleželo na individuálním rozhodnutí každého jedince, zda ji zodpoví. Jedině pak v polštině jako v jedné z 10 jazykových mutací, se vyskytovaly tiskopisy ve formátu určeném pro přímé pořizování dat, ostatní jazykové mutace byly pouze černobílé a sloužily jako pomůcka pro vyplnění originálních tiskopisů. Toto sčítání obsahuje i otázku na mateřský jazyk, která doplňuje údaje o národnosti. Tato informace byla zjišťována i v letech 1970, 1990. Cenzus z roku 2001 se potýkal s negativní mediální kampaní, která vyzývala občany k bojkotu sčítání a varovala je před možným zneužitím údajů. Přesto byly sčítací formuláře vyplněny naprostou většinou obyvatelstva. Dále bylo sčítání provázeno nepřízní počasí, v důsledku srpnových povodní v roce 2002 bylo zpracování výsledků o několik měsíců posunuto.²¹

Metoda, na niž je předkládaná bakalářská práce postavena, se nazývá diverzita populace. Diverzita může být definována jako aktuální pozice obyvatelstva na pomyslné stupnici mezi homogenitou a heterogenitou, které jsou klasifikovány jednou nebo více kvalitativními proměnnými.²² V tomto případě je onou kvalitativní proměnnou národnostní struktura obyvatelstva. Jedná se o obecnou metodu pro popsání různorodosti vnitřní „diversity within“ v jednotlivých obcích bývalého politického okresu Český Těšín a pro určení míry národnostní soudržnosti mezi jednotlivými obcemi „diversity between“.²³ Diverzita populace má širokou škálu uplatnění. Americká geografka L. M. Jordan ve svém článku *Religious adherence and diversity in the United states: a geographic analysis*,²⁴ tuto metodu používá na příkladu religiozity obyvatel USA. Je také vhodná pro takové jevy, jako je politické štěpení nebo otázky jazykové příslušnosti.

Národnostní struktura v zájmovém území je zastoupena ve čtyřech kategoriích, které vychází ze zjišťování národnosti v cenzu z roku 1930. V roce 2001 se objevují i národnosti moravská a slezská, ovšem v malé míře. Základní rovnice vyjadřující populační diverzitu je následující (1).

---

²¹ ČSÚ, 2005; Morávková, Š., 1999

²² Liebersson, S., 1969

²³ Tamtéž

²⁴ Jordan, L., M., 2007

$$X_1 + X_2 + X_3 + X_4 = 1.00 \quad (1)$$

Pokud každou národnostní skupinu obyvatelstva jednotlivě podělíme celkovým počtem obyvatel a následně tyto skupiny sečteme, dostaneme hodnotu 1,00. X_1 je v tomto případě národnost československá resp. česká, X_2 německá, X_3 polská a X_4 jiná. Následně umocníme rovnici na druhou, získáme tím podíl párů s každou možnou národnostní kombinací (2).

$$(X_1 + X_2 + X_3 + X_4)^2 = X_1^2 + X_2^2 + X_3^2 + X_4^2 + 2[(X_1X_2) + (X_1X_3) + (X_1X_4) + (X_2X_3) + (X_2X_4) + (X_3X_4)] = 1.00 \quad (2)$$

Výraz označený písmenem **S** udává počet párů se stejnou národností a počítá se jako: $S = X_1^2 + X_2^2 + X_3^2 + X_4^2$. **D** nám pak udává počet párů s odlišnou národností a získáme jej: $D = 2[(X_1X_2) + (X_1X_3) + (X_1X_4) + (X_2X_3) + (X_2X_4) + (X_3X_4)]$.

Jestliže $D = 0$, znamená to, že pokud vybereme dvě různé osoby ze zkoumané množiny (na základě náhodného výběru, ve kterém mohou být spárování i muž s mužem a žena se ženou), bude stoprocentní pravděpodobnost, že budou mít stejnou národnost a tudíž naprostou národnostní homogenitu.

Jelikož se **S** vypočítá snadněji než **D**, je možné kalkulace dosáhnout i přes propočít: $D = 1 - S$.

Druhá možnost měření diverzity „diversity between“ se používá pro porovnání hodnot mezi dvěma prostorovými jednotkami. V tomto případě spolu kombinujeme jednotlivé obce soudních okresů Český Těšín a Jablunkov a také samotné soudní okresy. Tato diverzita vychází ze všech možných kombinací dvou obcí, kdy vynásobíme mezi sebou kategorie města X a kategorie města Y (3).

$$(X_1 + X_2 + X_3 + X_4)(Y_1 + Y_2 + Y_3 + Y_4) = X_1Y_1 + X_2Y_2 + X_3Y_3 + X_4Y_4 + X_1(1 - Y_1) + X_2(1 - Y_2) + X_3(1 - Y_3) + X_4(1 - Y_4) = 1.00 \quad (3)$$

S, které představuje páry se stejnou národností a vypočítá se: $S = X_1Y_1 + X_2Y_2 + X_3Y_3 + X_4Y_4$.

Naproti tomu páry s rozdílnou národností **D** vyjadřuje rovnice: $D = X_1(1-Y_1) + X_2(1-Y_2) + X_3(1-Y_3) + X_4(1-Y_4)$ nebo také opět jednodušeji: $D = 1 - (X_1Y_1 + X_2Y_2 + X_3Y_3 + X_4Y_4)$.

Dalším ukazatelem použitým v této bakalářské práci, je **index koncentrace** (**I_k**).²⁵ Ten se vypočítá jako: $I_k = 100 - (100 * 1/P * \sum_{i=1}^k P_i)$, kde **P** nám udává celkový počet obyvatel bývalého politického okresu Český Těšín v jednotlivých evaluovaných letech, **P_i** znamená počet obyvatel v obcích, které se účastní na koncentraci a **k** pak vyjadřuje počet obcí, které se této koncentraci účastní. Tento index nám tedy prezentuje úroveň prostorové koncentrace obyvatel aplikovaný na obyvatele polské a německé národnosti v zadaném území. Čím je jeho hodnota vyšší (maximum se rovná 100), tím vyšší je prostorová koncentrace Poláků ve zkoumaném území. Naopak čím je hodnota nižší (minimum se rovná 0), tím pravidelnější je prostorová distribuce pozorované menšiny.

Musíme vzít v potaz, že vzhledem k dobrovolnosti otázky v cenzu z roku 2001, se nemusela část respondentů vůbec vyjádřit. Na dotaz v celém hodnoceném území neodpovědělo 2 % obyvatel, což je údaj jen o málo vyšší než celorepublikový (cca 1,69 %). Menší procento obyvatel, které tuto otázku nezodpovědělo, se nacházelo na území bývalého soudního okresu Jablunkov (1,10 %).²⁶ Dalším problémem, který může vést ke zkreslení je kategorie „ostatní“, která v sobě integruje různé skupiny. Kdyby se vyčlenilo více kategorií, než čtyři vybrané, které jsou však limitní díky dostupnosti národnostních dat z cenzu konaného v roce 1930, došlo by jistě k přesnějším výpočtům ukazatelů diverzity. Pro rok 2001 došlo k vytvoření umělé kategorie československé vzhledem ke společné kategorii v cenzu v roce 1930. Na druhou stranu, i když se zvětšilo spektrum nových sledovaných národností v roce 2001, počet jejich příslušníků byl velice nízký.

Mapy uváděné v této práci jsou zpracovány v programu ArcGis 9.3. Bakalářská práce obsahuje tabulky hodnot „vnějších“ diverzit ve formě příloh vázaných i volných.

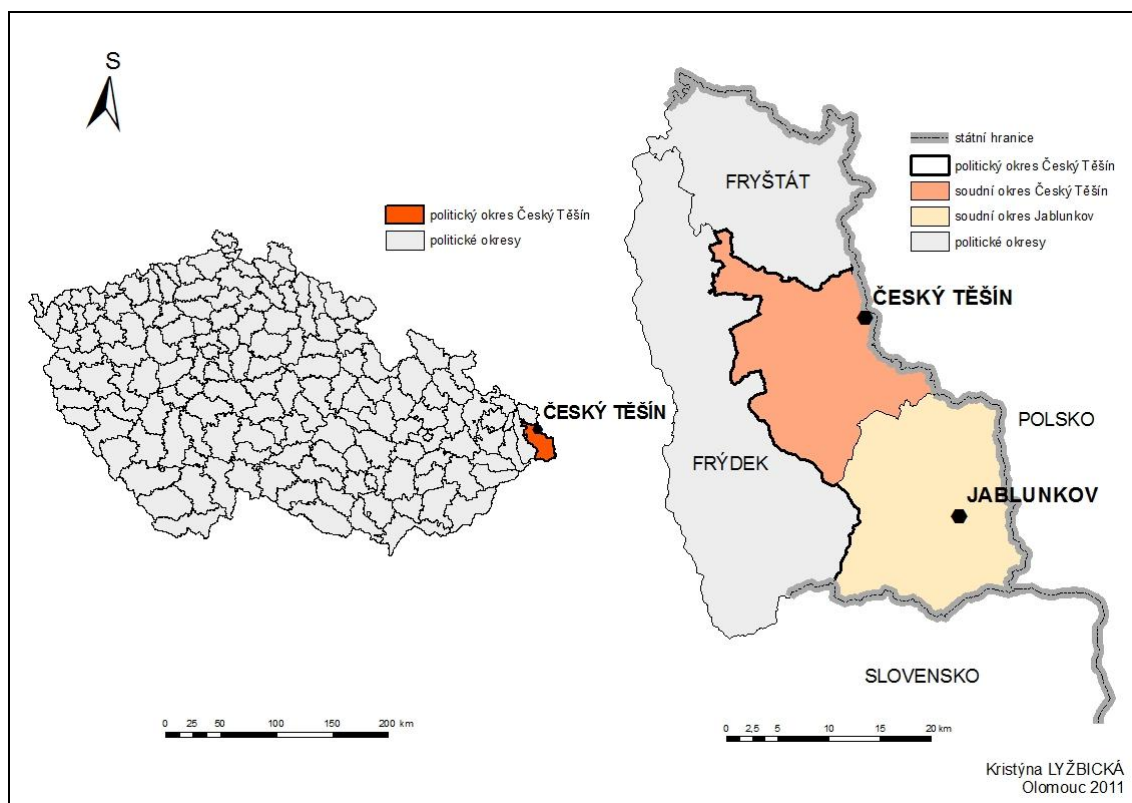
²⁵ Toušek, V., 2008

²⁶ ČSÚ, 2010

3. Vymezení zájmového území

Císařským nařízením z roku 1849, které vstoupilo v platnost až následujícího roku, byly vytvořeny nové územní celky. Nejnižšími správními jednotkami na místo původních panství se staly okresy v čele s okresními hejtmany za Rakouska-Uherska. Za první republiky v nich pak sídlily většinou okresní úřady. Jednalo se o zdařilou regionalizaci území, při jejich utváření se přihlíželo k tomu, aby se od sebe jednotlivé okresy zásadně nelišily ani rozlohou, ani počtem obyvatel.²⁷

Politický okres (dále jen p. o.) Český Těšín byl situován v nejvýchodnější části dnešní České republiky při hranicích s Polskem a Slovenskem. Na severu dále sousedil s p. o. Fryštát a na západě s p. o. Místek (viz obr. 1).

Obr. 1: Vymezení politického okresu Český Těšín a soudních okresů v roce 1930
(Zdroj: Bartoš, J., Schulz, J., Trapl, M., 2000, zpracováno ArcGis 9.3.)

Zájmové území se skládá ze soudního okresu (dále jen s. o.) Český Těšín a s. o. Jablunkov, které byly ustanoveny v roce 1920 novou československo-polskou hranicí. Původní politický okres Těšín (včetně okresního města) byl rozdělen na dvě části, přičemž větší část polického okresu zůstala Československé republice. Součástí

²⁷ Kocích, M., 1997; Schelle, K., 1991

polského státu se staly obce Jistebná (Istebna), Javořinka (Jaworzynka) bez osady Hřava a Koňákov (Koniaków) ze s. o. Jablunkov a obce Bažanovice (Bažanowice), Bobrky (Bobrek), Březůvka (Brzezówka), Děhylov (Dziegielów), Hazlach (Hažlach), Horní Líštná (Leszna Górna), Humna (Gumna), Krásná (Krasna), Mnichy (Mnisztwo), Ohrazená (Ogrodzona), Pastvisko (Pastwiska), Pohvizdov (Pogwizdów), Puncov (Puńców), Zámorsk (Zamarski) ze s. o. Těšín. Město Český Těšín přišlo o části Brandejs, Kamenec, Sasovka.²⁸

Český Těšín byl sídlem knížectví, sídlem okresního hejtmanství se stal v roce 1849. K roku 1850 měl tento politický okres 62 obcí (42 s. o. Těšín a 20 s. o. Jablunkov). V roce 1900 dokonce 70 obcí (49 s. o. Těšín a 21 s. o. Jablunkov), což bylo zapříčiněno odtržením mnohých částí. Jen o rok později došlo k vydělení soudního okresu Frýdek z politického okresu Těšín.

Pro zkoumaný rok 1930 zahrnoval p. o. Český Těšín 81 166 obyvatel v 55 obcích na ploše 54 871 ha. V 36 obcích s. o. Český Těšín byla větší hustota osídlení, která činila 206 obyv./km². Naproti tomu v hornatějším s. o. Jablunkov s 16 obcemi připadalo na 1 km² 101 obyvatel. Celkově se v těchto časových průřezích nachází v oblasti 3 města: Český Těšín, Jablunkov, Třinec (až od 1. 1. 1931).²⁹

Národnostní poměry a taktéž i náboženská otázka byly velice komplikované. Vzhledem k hraniční poloze zde bylo vždy výrazné početní zastoupení polské národnosti. Z náboženského hlediska byl téměř 50procentní podíl evangelíků, především v s. o. Jablunkov. Nacházela se tady také poměrně početná skupina Židů.

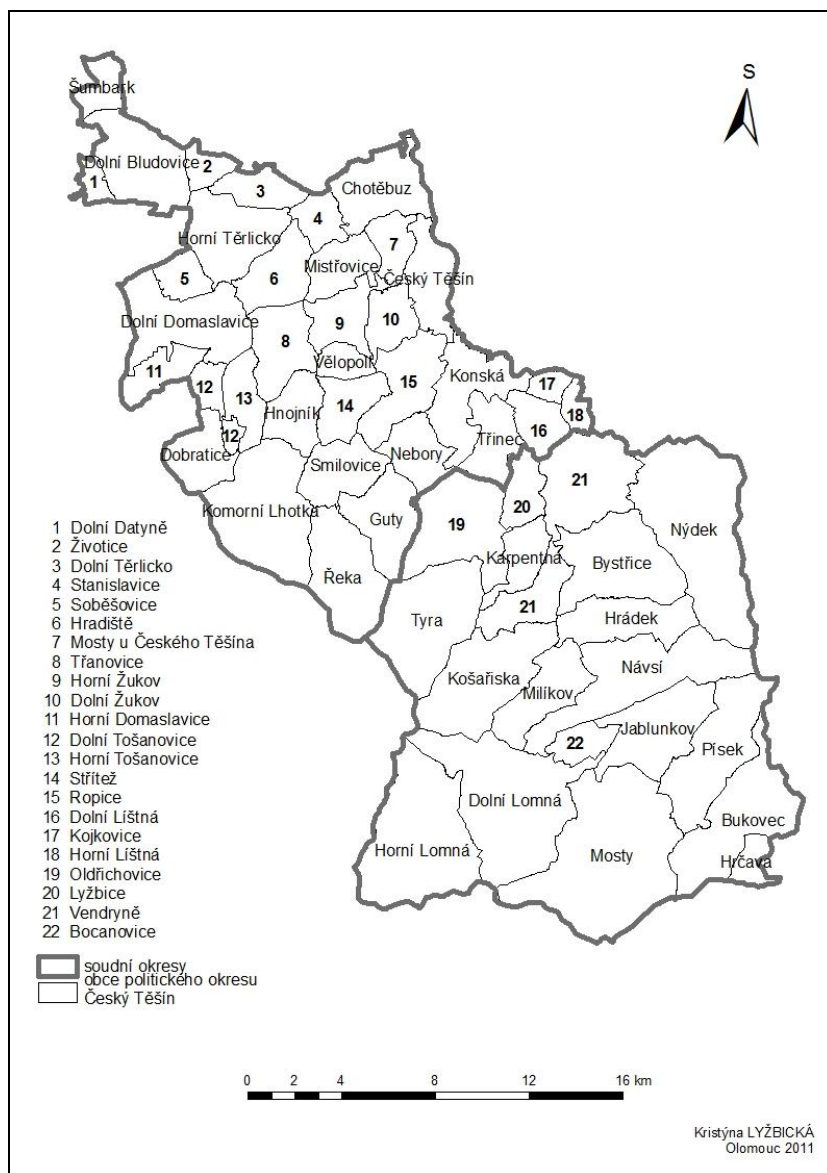
Mezi oběma soudními okresy je značný rozdíl v zemědělském charakteru. V s. o. Jablunkov, který je spíše horskou oblastí, převládají lesy (50,4 %). Naproti tomu lesy u s. o. Český Těšín jsou zastoupeny jen 16,7 %. V této obilnářské oblasti převládá naopak zemědělská půda s 80,1 % (z toho 78,1 % orné). Tyto údaje se vztahují k roku 1930. Ekonomický vývoj byl ovlivněn zejména blízkostí ostravsko-karvinského uhelného revíru a železárny v městě Třinec. Mezi další důležitá odvětví patřil dřevařský průmysl a lihovarnictví, které byly zastoupeny převážně v menších závodech. Jediné Třinecké železárny měly nad 1000 zaměstnanců.³⁰

---

²⁸ ČSÚ, 2006

²⁹ Zahradník, S., 1972

³⁰ Bartoš, J., Schulz, J., Trapl, M., 2000

Obr. 2: Sídlní struktura obcí platná na počátku sledovaného období
(Zdroj: Bartoš, J., Schulz, J., Trapl, M., 2000, zpracováno ArcGis 9.3.)

K sledovanému cenzu z roku 2001 žilo na území politického okresu 195 378 obyvatel. Výrazně se zvedly i hodnoty hustoty zalidnění, zejména na území bývalého s. o. Český Těšín, kde dosahovala 563 obyv./ km². Na území bývalého s. o. Jablunkov v roce 2001 byla hustota zalidnění 186 obyv./ km².³¹ Vzhledem k tomu, že politické okresy zanikly v roce 1949³² a u řady obcí došlo k jejich integraci nebo právě naopak dezintegraci, musela být data z roku 2001 pořízená za základní sídelní jednotky a ty sceleny do územních celků odpovídajících správní struktuře z roku 1930. Problém

³¹ ČSÚ, 2010

³² Kocích, M., 1997

nastal s přesným vymezením obce Svibice, ležící jižně od Českého Těšína. Tato obec byla zahrnuta v této studii pod město Český Těšín, neboť v roce 1930 došlo k odtržení části obce Svibice a jejímu přiřazení k Polsku. V roce 1948 se záhy Svibice tak jako tak stala částí města Český Těšín.³³ V této obci byla v roce 1930 převaha polské národnosti nad druhou v pořadí českou. Vyskytovala se zde i početná skupina Němců.³⁴

Tab. 1: Počet obyvatel jednotlivých národností v bývalém p. o. Český Těšín v letech 1930 a 2001

P. o. Český Těšín	1930		2001	
	Abs.	v %	Abs.	v %
Obyvatelstvo celkem	81 166	100,00	195 378	100,00
V tom národnost				
československá	32 640	40,21	164 604	84,25
z toho slovenská	—	—	7 709	3,95
německá	5 994	7,38	287	0,15
polská	41 685	51,36	24 840	12,71
ostatní	847	1,04	1 739	0,89
nezjištěno	0	0,00	3 905	2,00

Zdroje: Státní úřad statistický, 1935; ČSÚ, 2010; vlastní zpracování
Poznámky: — znamená nezjištěno

4. Vývoj osídlení

Archeologické nálezy dokládají osídlení už v době pravěké, tímto územím totiž procházely stezky spojující povodí Moravy, Odry, Visly a Váhu. Důkazem tohoto osídlení je hradiště v Podoboře na katastru obce Chotěbuz.

Už od 8. století bylo toto území homogenně osídleno slovanským obyvatelstvem. I přesto, že od 14. století patřilo k zemím Koruny české, měla na jeho utváření největší vliv vládnoucí dynastie polských Piastovců a mocenské centrum v Krakově. Církevní organizací rovněž náleželo v tomto období do vratislavské diecéze. Z toho vyplývá, že místní nářečí je na přechodu mezi češtinou a polštinou, ale můžeme v něm nalézt i některé výrazy z jazyka německého.³⁵

³³ Bartoš, J., Schulz, J., Trapl, M., 2000

³⁴ Státní úřad statistický, 1935

³⁵ Kol. autorů, 1992

U Židů je zavádějící fakt, že se spíše než k samostatné židovské národnosti hlásili ke své náboženské skupině. Samotné židovské osídlení začalo poměrně pozdě, první zmínka pochází teprve z roku 1531.³⁶

Vlivem přírodních podmínek zde došlo k vytvoření dvou hlavních hospodářských oblastí, nížinné a horské. Typ nížinný byl osidlován už od počátku středověku, kdy kolonizační proudy narušily národnostní jednodolitost oblasti. Němečtí kolonizátoři zakládají vsi buď na do té doby nekolonizovaném území, nebo vedle starších slovanských vesnic slovanského jména, většinou se však asimilovali. Naproti tomu typ horský, na jihu Těšínského knížectví, byl zasažen kolonizační vlnou až v průběhu 16. století v rámci tzv. valašské kolonizace. Etnické složení kolonistů na Těšínsku převážně slovenského, polského nebo rusínského původu. Záhy asimilovali, takže se zde dnes již nevyskytuje žádná zvláštní etnická skupina tohoto původu.³⁷

Měnila se často i příslušnost k vyšším státním celkům. Tato okrajová oblast na přechodu mezi českým a polským etnikem byla postupně zmenšována germanizací Slezska. Germanizační tendence zasáhla tuto oblast s odtržením velké části Slezska v roce 1742³⁸ a s nástupem národního vývoje. Samotné město Český Těšín ovládli Němci až v 19. století.³⁹ Populační vývoj dále ovlivnilo zejména založení Třineckých železáren v roce 1839⁴⁰, které zapříčinilo příliv různých emigrantů. Avšak jen velmi málo se jich dotkla haličská imigrace, která směřovala hlavně na Ostravsko. Jednalo se o polské dělníky z Haliče, která byla tehdy součástí Rakouska-Uherska.⁴¹

---

³⁶ Spyra, J., 2001

³⁷ Kol. autorů, 1992; Fialová, M., 1996

³⁸ Peřich, L., 1945

³⁹ Sláma, F., 1889

⁴⁰ Zahradník, S., 1972

⁴¹ Kaszper, R., Małyśz, B., 2009

Tab. 2: Počet obyvatel jednotlivých národností v bývalém s. o. Český Těšín v letech 1930 a 2001

S. o. Český Těšín	1930		2001	
	Abs.	v %	Abs.	v %
Obyvatelstvo celkem	50 855	100,00	139 218	100,00
V tom národnost				
československá	23 204	45,63	122 484	87,98
z toho slovenská	—	—	6 284	4,51
německá	5 471	10,76	228	0,16
polská	21 424	42,13	11 854	8,51
ostatní	756	1,49	1 361	0,98
nezjištěno	0	0,00	3 288	2,36

Zdroje: Státní úřad statistický, 1935; ČSÚ, 2010; vlastní zpracování

Poznámky: — znamená nezjišťováno

Změny, které nastaly v národnostním rozvrstvení obyvatelstva v evaluovaných obdobích souvisí s odsunem Němců po druhé světové válce, asimilací Poláků a naopak příchodem Slováků v souvislosti se socialistickou výstavbou Ostravska.⁴²

Tab. 3: Počet obyvatel jednotlivých národností v bývalém s. o. Jablunkov v letech 1930 a 2001

S. o. Jablunkov	1930		2001	
	Abs.	v %	Abs.	v %
Obyvatelstvo celkem	30 311	100,00	56 160	100,00
V tom národnost				
československá	9 436	31,13	42 120	75,00
z toho slovenská	—	—	1 425	2,54
německá	523	1,73	59	0,11
polská	20 261	66,84	12 986	23,12
ostatní	91	0,30	378	0,67
nezjištěno	0	0,00	617	1,10

Zdroje: Státní úřad statistický, 1935; ČSÚ, 2010; vlastní zpracování

Poznámky: — znamená nezjišťováno

⁴² Prokop, R., 1997

5. Analýza dlouhodobých změn národnostní struktury populace

Aplikovaná analýza je složena ze dvou dílčích analýz: národnostní diverzity „vnitřní“ a „vnější“, které jsou určeny v jednotlivých obcích každého soudního okresu zvlášť. Lze konstatovat, že je jen málo obcí, kde nedošlo ke změně národnostní soudržnosti.

Oproti sčítání z roku 1921 došlo v roce 1930 k nárůstu české národnosti na jihu Těšínska, v okrajových částech údolí Olše. Jednalo se o obce: Řeka, Tyra, Karpentná, Košařiska, Dolní Lomná, Mosty u Jablunkova, Nýdek. V obcích Řeka, Třinec, Karpentná došlo dokonce ke změně národnostní struktury z polské většiny na českou. Na některých místech nastal opačný obrat. Např. v Dolním Těrlicku z 65,5 % klesl počet Čechů na 30,5 % a naopak počet Poláků vzrostl z 34,5 % na 55,4 %. Podobný vývoj nastal i v obcích Třanovice, Horní Žukov, Horní Těrlicko, Dolní Žukov, Svibice, Nebory, Guty a menším měřítku i v Kojkovicích, Vělopolí, Lyžbicích, Návší.⁴³

Zejména ve městech se v roce 1930 v této oblasti vyskytovala i velká skupina Židů o počtu 791.⁴⁴ Největší počet jich byl v Českém Těšíně, kde dosahoval hodnoty 560, můžeme ale předpokládat, že jejich počet byl vyšší. Samotná židovská národnost neměla svou vlastní kategorii. Židé byli zahrnuti v poznámkách ke skupině „Jiná“.

Výsledné hodnoty vnitřní diverzity za obce soudního okresu Jablunkov, obsaženy v tabulce č. 1, se na první pohled nemění ve sledovaných letech tak, jak se dalo očekávat. V některých obcích došlo jen k mírnému posunu a to dokonce oběma směry, buď k větší národnostní homogenitě, nebo naopak heterogenitě. Z 19 obcí s. o. Jablunkov, jich u 6 došlo ke zvýšení diverzity. Příčinou toho je, že v roce 1930 měla větší zastoupení v jednotlivých obcích polská národnost. Obce Bocanovice a Milíkov tak mají k tomuto roku jedny z nejnižších hodnot diverzity v celém s. o. Jablunkov, protože převážná část obyvatelstva se přihlásila k polské národnosti a tudíž se jedná o národnostně homogenní obce, ale s polskou většinou. Obec Hřava naproti tomu tvoří výjimku, kdy i v roce 1930 zde převažovali Češi nad Poláky a proto má téměř stoprocentní českou národnostní homogenitu (vnitřní diverzita je rovna 4,88 %). Tato obec se vydělila v roce 1921⁴⁵ z polské obce Javořinka a lze tedy předpokládat, že

---

⁴³ Siwek, T., 1996

⁴⁴ Bartoš, J., Schulz, J., Trapl, M., 2000

⁴⁵ Tamtéž

většina Poláků byla v době separace koncentrována zde. V samotném městě Jablunkov poklesla diverzita z původní nejvyšší hodnoty v celém území z 54,3 % na 34,3 %, což sleduje obecný trend úbytku osob hlásících se k polské národnosti. Ve městě byla také nejpočetnější skupina Němců, Poláků a Židů z celého soudního okresu. V roce 2001 se již vyskytují Němci a Poláci ve největší míře v bývalé obci Lyžbice, která dnes tvoří místní část města Třinec a má tudíž i větší počet obyvatel než město Jablunkov. Nárůst „vnitřní“ diverzity v obcích Bukovec, Hrádek, Košařiska, Horní Lomná a Vendryně má stejnou příčinu jako u obcí Bocanovice a Milíkov, ale tento proces se zde projevil méně intenzivněji. U ostatních obcí jako např. u Bystřice dochází ke stejnému efektu, ale bez výraznějšího snížení diverzity.

Tab. 4: Vývoj „vnitřní“ národnostní diverzity v bývalém s. o. Jablunkov za vybrané cenzy

Obce s. o. Jablunkov	Vnitřní diverzita (%)	
	1930	2001
Bocanovice	18,35	42,88
Bukovec	27,78	44,97
Bystřice	43,70	43,12
Hrádek	36,57	49,62
Hrčava	4,88	4,25
Jablunkov	54,32	34,30
Karpentná	48,49	40,14
Košařiska	36,33	48,32
Dolní Lomná	44,30	43,59
Horní Lomná	36,19	40,88
Lyžbice	44,03	27,90
Milíkov	17,62	48,80
Mosty	50,42	30,31
Návsí	44,49	37,03
Nýdek	46,09	39,79
Oldřichovice	43,87	40,61
Písek	43,31	34,44
Tyra	44,81	40,51
Vendryně	39,58	46,52

Zdroje: Státní úřad statistický, 1935; ČSÚ, 2010; vlastní zpracování

Vývoj ukazatele během sledovaného období v bývalém s. o. Český Těšín podle tabulky č. 5 doznal ještě větších změn než tomu je u bývalého s. o. Jablunkov mezi roky. Na výsledcích diverzity v bývalém s. o. Český Těšín lze více vidět její úbytek zapříčiněný změnou v národnostní skladbě obyvatelstva a poklesu národnostní heterogenity. U 31 obcí z celkových 35 došlo k poklesu heterogenity. Naopak k nárůstu došlo u čtyř obcí. U obce Kojkovic, která se nachází bezprostředně u hranice s Polskem, dokonce z 11,49 % na 43,24 %. Za tímto razantním vzrůstem stojí proměna, stejně jako u některých obcí s. o. Jablunkov, kdy z polské většiny se stala menšina. Hodnoty obce Horní Domaslavice vzrostly z 2,57 % na 4,61 %. V tomto případě došlo k celkovému poklesu obyvatel v obci, ne však do té míry polské menšiny. Překvapivý je nárůst diverzity u obce Soběšovice z 0,21 % na 3,45 %. Pravděpodobně za tím stojí blízkost nově vystavěného města Havířova, kde je však početnější slovenská populace, ale tradičně se zde vyskytují i Poláci. Poslední obcí, kde se vyskytuje nárůst diverzity, jsou Smilovice. Její hodnoty se ovšem zvýšily jen o cca 2 procentní body. Na druhé straně největší pokles je zaznamenán u obce Dolní Bludovice, které se staly v roce 1960 součástí města Havířova.⁴⁶ Už dříve byla vyčleněna část obce Dolní Bludovice pro město Havířov, které bylo plánované jako sídliště pro pracovníky zaměstnané v ostravsko-karvinském uhelném revíru. Je tedy zřejmé, že zde došlo k velkému nárůstu počtu obyvatel, kteří v roce 2001 deklarovali převážně národnost českou. Totéž platí i pro obec Šumbark, kde sice také došlo k nárůstu počtu obyvatel, ale výrazné české nebo slovenské národnosti. U Životic, které byly později také připojeny k Havířovu, však existuje stále početně zastoupená polská menšina. Velké snížení diverzity proběhlo také ve městech Český Těšín (o cca 39 procentních bodů) a Třinec (o cca 36 procentních bodů). V samotném Českém Těšíně se stala v roce 1930 nejčastěji deklarovanou národností národnost česká. Ta měla 45,4 % z populace a původně (rok 1921) největší německá klesla na druhé místo s hodnotou 33,5 %, na třetím místě byla národnost polská s 15 %.⁴⁷ V roce 2001 měla největší zastoupení s 83,4 % národnost česká resp. česká a slovenská. Další větší národnostní skupinu tvoří Poláci s 15,3 %. Obyvatelstvo s německou národností pokleslo na 0,3 % a kategorie „Ostatní“ měla hodnotu 1 %.

---

⁴⁶ Bartoš, J., Schulz, J., Trapl, M., 2000

⁴⁷ Siwek, T., 1996

Tab. 5: Vývoj „vnitřní“ národnostní diverzity v bývalém s. o. Český Těšín za vybrané cenzy

Obce s. o. Český Těšín	Vnitřní diverzita (%)		Obce s. o. Český Těšín	Vnitřní diverzita (%)	
	1930	2001		1930	2001
Dolní Bludovice	48,9	8,68	Ropice	46,79	41,58
Dolní Datyně	47,98	22,09	Smilovice	37,38	39,62
Dobratice	5,32	3,28	Soběšovice	0,21	3,95
Dolní Domaslavice	6,76	4,41	Stanislavice	49,11	38,43
Horní Domaslavice	2,57	4,61	Střítež	52,88	31,93
Guty	38,23	37,46	Šumbark	46,97	7,13
Hnojník	47,23	21,53	Dolní Těrlicko	49,41	36,51
Hradiště	51,25	21,26	Horní Těrlicko	49,83	22,95
Chotěbuz	54,66	35,13	Český Těšín	67,26	28,1
Kojkovice	11,49	43,24	Dolní Tošanovice	19,55	9,64
Konská	54,17	42,66	Horní Tošanovice	41,55	10,82
Komorní Lhotka	50,21	35,22	Třanovice	47,71	33,86
Dolní Lištná	44,99	28,98	Třinec	63,36	27,14
Horní Lištná	48,73	31,17	Vělopolí	40,54	31,16
Místřovice	46,6	30,64	Životice	44,22	32,7
Mosty u Českého Těšína	53,81	31,53	Dolní Žukov	48,83	41,84
Nebory	33,53	33,44	Horní Žukov	50,27	31,74
Řeka	50,22	35,58			

Zdroje: Státní úřad statistický, 1935; ČSÚ, 2010; vlastní zpracování

Při komparaci hodnot „vnitřní“ diverzity pro jednotlivé soudní okresy, zaznamenané v tabulce č. 6, lze vidět dynamičtější posun k větší národnostní homogenitě v bývalém s. o. Český Těšín, kde překračovala hodnota v roce 1930 60 %. V roce 2001 jsou naproti tomu zaznamenány hodnoty 18,03 %. V bývalém s. o. Jablunkov nalezneme vysokou národnostní diverzitu i v roce 2001. Hodnoty neklesly ani o 10 procentních bodů. Přesto je úbytek osob hlásících se k polské národnosti markantní a pravděpodobně bude dále klesat.

Tab. 6: Vývoj „vnitřní“ národnostní diverzity ve zvolených územních jednotkách za vybrané cenzy

Administrativní jednotky	Vnitřní diverzita (%)	
	1930	2001
s.o. Český Těšín	60,25	18,03
s.o. Jablunkov	45,60	37,02
p.o. Český Těšín	56,90	24,35
Česká republika	43,16	4,36

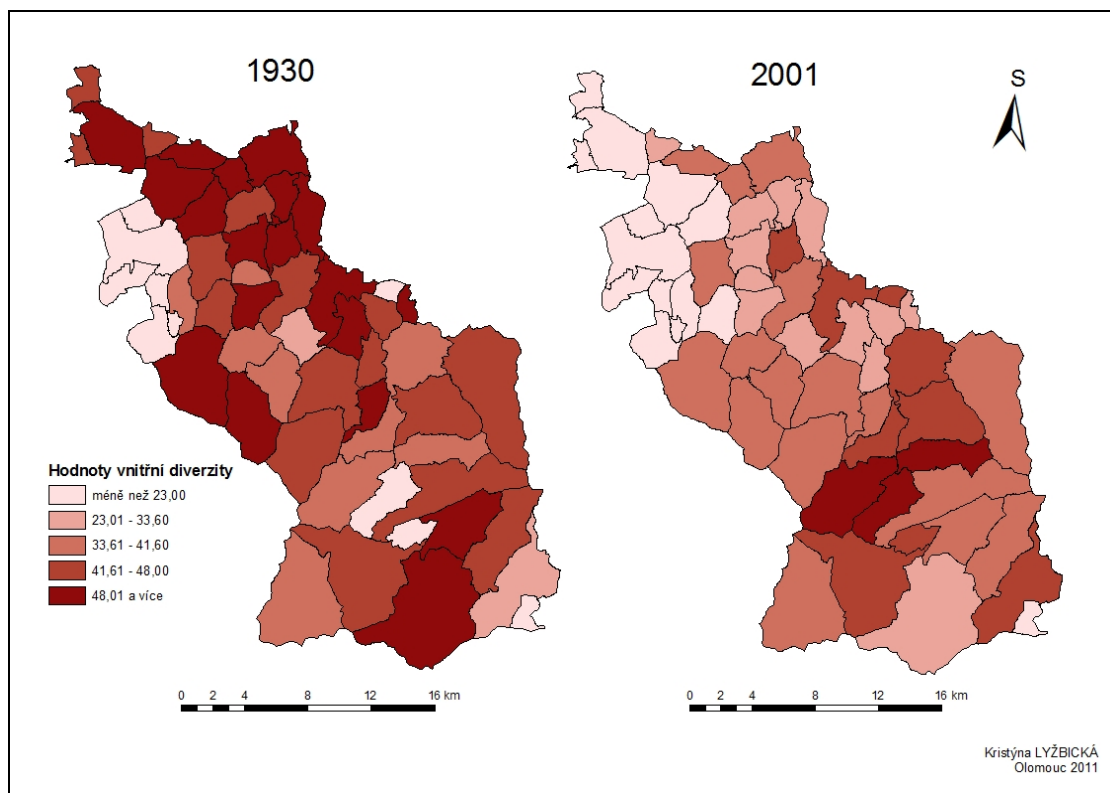
Zdroje: Státní úřad statistický, 1934; Státní úřad statistický, 1935; ČSÚ, 2010; vlastní zpracování

V porovnání s dnešními poměry, které panují v národnostní struktuře České republiky, jsou oba výsledky velmi vysoké. V celé republice však také došlo k velké obměně mezi sledovanými cenzy. Především v důsledku poválečného odsunu Němců a asimilaci mladších ročníků a také vzniku samostatné České republiky došlo ke změně „vnitřní“ diverzity ze 43,16 % na 4,36 %. Největší národnostní menšinou byli v roce 1930 Němci, kteří tvořili 29,20 % veškeré populace. Představovali významnou složku především v Čechách, ve kterých dosahovali téměř 1/3.⁴⁸

---

⁴⁸ Státní úřad statistický, 1934

Obr. 3: Hodnoty „vnitřní“ diverzity v bývalém p. o. Český Těšín v letech 1930 a 2001 (Zdroj: Bartoš, J., Schulz, J., Trapl, M., 2000; tab. 4, tab. 5; zpracováno ArcGis 9.3.)

V prostorovém zobrazení „vnitřní“ diverzity v obrázku č. 3 lze zřetelněji vidět její pokles ve většině obcí a také další změny, které nastaly během evaluovaného období. V roce 1930 se vyšší diverzitivní hodnoty vyskytovaly převážně na severu a jihu bývalého s. o. Český Těšín, dále pak ve městě Jablunkově a obci Mosty (dnešní Mosty u Jablunkova). Můžeme konstatovat, že taktéž v příhraničních obcích s Polskem nalezneme vyšší hodnoty v roce 1930, než je tomu u ostatních obcí. Zřetelněji vidíme také proměny v jednotlivých obcích, zvláště těch, kde došlo k velké změně hodnot ukazatele. Lze vidět lépe i rozdílnosti v hodnotách v rámci samotných soudních okresů. V roce 1930 se vyskytovaly vyšší hodnoty v bývalém s. o. Český Těšín, ale i v něm můžeme najít obce s nízkými výsledky „vnitřní“ diverzity. Naproti tomu jsou v bývalém s. o. Jablunkov naměřeny větší hodnoty v roce 2001.

Hodnoty „vnější“ diverzity mezi obcemi bývalého politického okresu, zařazené do příloh, nám umožní nejen vidět velikosti národnostní soudržnosti mezi jednotlivými obcemi, ale také porovnat výsledky s hodnotami diverzity „vnitřní“.

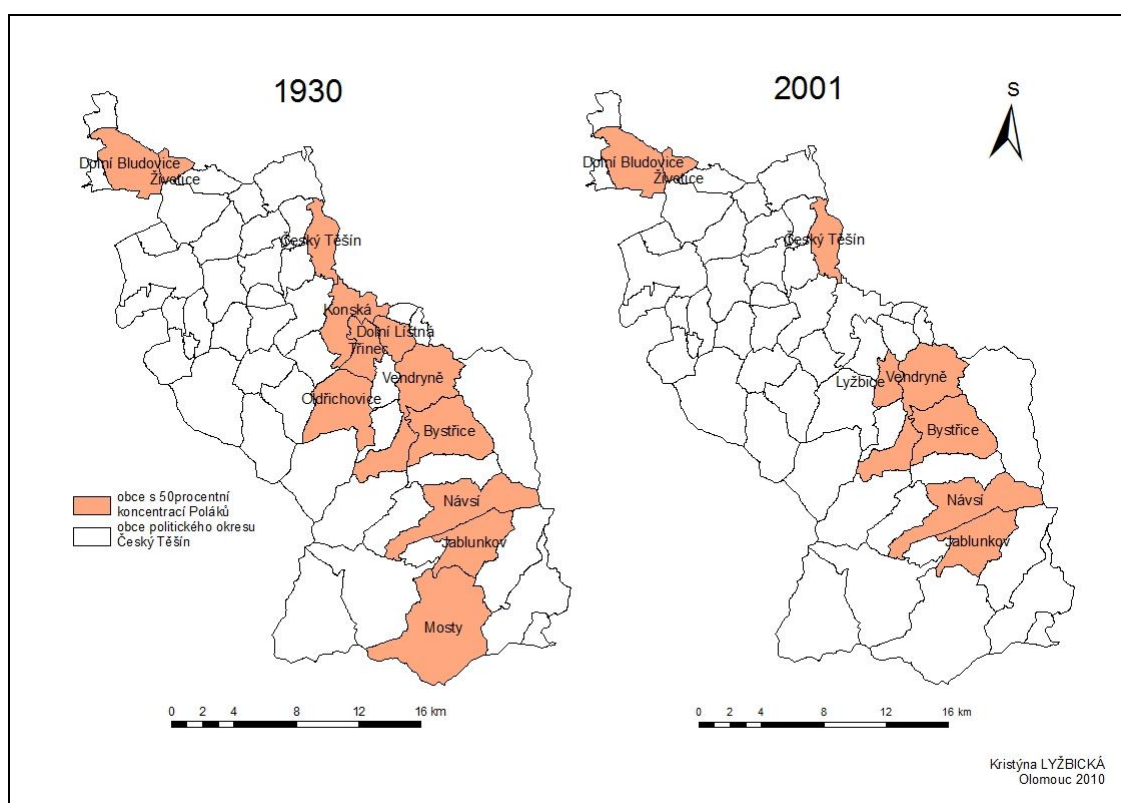
Nejnižší hodnoty této diverzity mají pak obce se stejným podílem Poláků a naopak největší rozdíly nalezneme, když porovnáme obec s největším počtem Poláků a obec, která má naopak nejnižší počet obyvatel polské národnosti.

Obec Karpentná má tedy nejen vysokou „vnitřní“ diverzitu pro rok 1930, ale ještě slabší národnostní soudržnosti v komparaci s ostatními obcemi bývalého s. o. Jablunkov. Jednoho z největších extrémů se docílilo při porovnání právě této obce s obcí Hrčava, která má nejnižší zastoupení jiných národností v soudním okresu. Při porovnání obcí Milíkov a Hrčava v roce 1930 vyjde „vnější“ diverzita nejvyšší, ale obě obce mají obě nízké hodnoty „vnitřní“ diverzity. Je to dáno tím, jak bylo řečeno už výše, že Milíkov má v roce 1930 převládající zastoupení obyvatel polské národnosti v obci. Na druhé straně město Jablunkov s největšími výsledky „vnitřní“ diverzity v roce 1930 nemá tak vysoké hodnoty diverzity „vnější“. Výjimku tvoří výsledek koheze mezi Jablunkovem a Karpentnou (56,06 %). Zajímavé údaje nabízí i porovnání jednotlivých obcí s. o. Jablunkov s obcí Hrčava, která měla nejnižší výsledky vnitřní národnostní soudržnosti. Totéž platí při porovnání obcí Dobruška, Dolní Domaslavice, Horní Domaslavice, Soběšovice s ostatními obcemi bývalého s. o. Český Těšín. Ještě nižší hodnoty „vnější“ diverzity získáme při porovnání obcí jednotlivých soudních okresů mezi sebou, zvláště pak obce Hrčava a Soběslavice.

Když se mluví o národnostních menšinách na Těšínsku, jsou pod tímto pojmem většinou na mysli právě Poláci, kteří dodnes tvoří vysokou část zdejší populace. Pro vykreslení prostorového rozložení obyvatel polské národnosti byl také použit výše zmíněný index koncentrace. Na základě jeho hodnoty lze konstatovat, jaký podíl obyvatel bývalého p. o. Český Těšín žije na území, ve kterém se koncentruje polovina obyvatel polské národnosti.

V roce 1930 má index koncentrace hodnotu 44,51 % a v druhém sledovaném roce tato hodnota poklesla na 42,37 %, což znamená, že v roce 2001 byla prostorová koncentrace Poláků v zájmovém území mírně menší, než tomu bylo v roce 1930 podle výpočtu pomocí vzorce. Prostorové zobrazení 50procentní koncentrace Poláků však svědčí (může zdánlivě svědčit) o opaku. Dochází tady k paradoxu, kdy celkově narostl počet obyvatel, ne tak však počet příslušníků polské národnosti. Podle obrázku č. 4 došlo mezi sledovanými roky tedy ke snížení počtu obcí s minimálně 50procentní koncentrací polského obyvatelstva (obcí, které se dle metodiky podílely na koncentraci Poláků). Obě hodnoty indexů koncentrace jsou však průměrné a znamená to tedy, že

jsou obyvatelé polské národnosti poměrně rovnoměrně rozmístění. U menších komunit bývá zaznamenán větší pokles indexu koncentrace, proto došlo k jeho výpočtu i pro Němce v zájmovém území. Index koncentrace během sledovaných let klesl z hodnoty 85,14 % na 61,31 %. Výsledky indexů koncentrace tedy potvrzují prostorovou distribuci obyvatel německé národnosti na menším území, převážně ve městech. Zvláště pak to platí pro výsledky z roku 1930, kde se koncentruje více než polovina obyvatel německé národnosti v městě Český Těšín. V roce 2001 jsou navíc Němci zastoupení i v Dolních Bludovicích.

Obr. 4: Obce s největší koncentrací Poláků v bývalém p. o. Český Těšín v letech 1930 a 2001
(Zdroj Bartoš, J., Schulz, J., Trapl, M., 2000; ČSÚ, 2010; zpracováno ArcGis 9.3.)

6. Závěr

Z důvodu změny v definici pojmu „národnost“ v cenzech, která proběhla mezi sledovanými časovými obdobími, nelze dosáhnout přesné komparace těchto dat. Přesto z výsledků analýzy disponibilních dat vyplývá jasné oslabení tradiční „trojnárodní“ skladby populace na Těšínsku a její obměna, na což poukazuje obecnější trend poklesu hodnot ukazatelů „vnitřních“ diverzít.

Nejpočetnější národnostní menšina Poláků oproti počátku sledovaného období rapidně klesla, což je pravděpodobně spojeno s procesem asimilace. K tomu docházelo především v podobě smíšených sňatků. Přesto se v zájmovém území koncentrují $\frac{3}{4}$ všech Poláků žijících na území České republiky. Prostorová distribuce populace polské národnosti zůstává dodnes téměř zachována. Změny v hodnotách ukazatelů diverzity jsou způsobeny především populačním vývojem. Markantní úbytek Němců pak souvisí s jejich poválečným odsunem. Dnes, stejně tak jako v roce 1930, se na území bývalého politického okresu Český Těšín nevyskytuje a nevyskytovala jiná významná národnostní menšina, která by stála za zmínku.

V rámci jednotlivých soudních okresů nalezneme rozdíly ve vývoji diverzity. Na Jablunkovsku dochází k „zachování“ (zvyšování diverzít), naopak na Českotěšínsku je homogenizační trend, neboť došlo k výraznému poklesu diverzitních hodnot. Ve srovnání s dnešním celorepublikovým průměrem však jsou obě hodnoty soudních okresů výrazně vyšší.

Přesto v některých případech došlo k posunu národnostní heterogenity k vyšším hodnotám, což je zapříčiněno změnou z polské většiny v obcích v roce 1930 (a tudíž vysoké národnostní homogenitě) na většinu českou s početnou skupinou Poláků.

V budoucnosti bude zajímavé sledovat počet osob hlásících se ke slovenské národnosti v novém sčítání z roku 2011. Na jeho základě může dojít k porovnání s rokem 2001 a novým výsledkům diverzity v zájmovém území. O Slovácích žijících na tomto území však nelze uvažovat jako o konstituované skupině s ustáleným menšinovým vědomím jak to je v případě Poláků, kteří zde mají vlastní kulturně osvětové organizace, noviny, knihovny s fondy polských knih. Je nutno podotknout, že Slováci se jako menšina necítí.⁴⁹ I přesto, že se jedná o oblast sousedící se Slovenskou republikou, došlo k jejich imigraci v souvislosti se vzrůstající zaměstnaností v těžkém průmyslu v regionu. Významnou složku populace tedy tvoří převážně ve městech.

---

⁴⁹ Sokolová, G., 2001

Na zjišťování národnosti na základě dat statistického sledování se musí také pohlížet s nadhledem. Řada těchto informací nevyovídá o reálné situaci. Z různých příčin se obyvatelé přihlásili k jiné národnosti nebo údaj nemuseli uvést, jelikož dotazování na národnost ve sčítání z roku 2001 byla otázka dobrovolná. Navíc byly tyto cenzy realizovány za obyvatele trvale bydlící v dané lokalitě. I přesto patří sčítání lidu k nevhodnějším pramenům pro předkládanou práci, mimo jiné proto, že se data v roce 2001 váží i k ZSJ. Tato kvantifikace má jistě své chyby, především kvůli nutnosti zahrnutí obyvatel slovenské národnosti do společné kategorie československé vzhledem k cenzu z roku 1930. Přesto se jedná o nevhodnější metodu k podchycení národnosti.

7. Summary

This bachelor dissertation deals with changes in national development of the former political region Český Těšín, which represents a very special area. This district was divided into individual judicial region: Český Těšín and Jablunkov. The area of interest is located near the border with Poland and Slovakia.

The main aim of this work is to analyze these changes on the basis of national censuses from years 1930 and 2001. The ethnic structure was mainly composed of Czech / Czechoslovakian, German and Polish nationalities. The original inhabitants are of Slavic origin, but due to the transition between the Czech and Polish ethnic groups, this peripheral area often changed affiliation to the higher state institutions. Later the area was influenced by Germanisation of Silesia.

During the years covered in the census the definition of nationality has changed. Moreover, in census from year 2001 was this question voluntary. In most municipalities there was a decline in diversity, which is defined as the probability of obtaining unlike characteristics when two persons are randomly paired.

In the former judicial region Český Těšín were bigger changes, the values dropped under 40 percentage points. In some municipalities, there was even a national shift to higher heterogeneity values. It is caused by the shift from the majority of Polish ethnic group in 1930, to the majority of Czechoslovakian in 2001, with the Polish group becoming minority. This thesis also contains a map of the diversity within the municipalities, which shows us the transformation of national cohesion more clearly.

8. Seznam použité literatury a zdrojů

Prameny:

Předsednictvo české národní rady: Ústavní zákon č. 2/1993 Sb. Ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb. Dostupné na: <<http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>>

ČSÚ (2010): Dataset národnostního složení obyvatelstva za ZSJ okresů Frýdek-Místek a Karviná v roce 2001.

Literatura:

Bartoš, J., Schulz, J., Trapl, M. (2000): *Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848-1960. Sv. 15. Okresy: Frýdek-Místek, Český Těšín*. Olomouc: Univerzita Palackého, 196 s.

Beneš, E. (1946): *Demokracie dnes a zítra*. Vyd. 4. Praha: Čin, 1999, 349 s.

Fialová, L. (1998): *Dějiny obyvatelstva českých zemí*. Vyd. 2. Praha: Mladá fronta, 398 s.

Gawrecki, D. (1991): *K některým otázkám národnostních vztahů na Těšínsku ve 20. a 30. letech*. In: *Slezsko v Československo-polských vztazích 1918 – 1947*, str. 20 – 28.

Gawrecki, D. (1991): *Kolik bylo Poláků, Němců a Čechů na Těšínsku v r. 1930*. In: *Slezský sborník*, roč. 9, str. 39 – 44.

Gawrecki, D. (1999): *Studie o Těšínsku. Sv. 15, Politické a národnostní poměry v Těšínském Slezsku 1918 – 1938*. Český Těšín: Muzeum Těšínska, 403 s.

Jordan, L., M. (2007): *Religious adherence and diversity in the United States: A geographic analysis*. In: *Geographies of Religions and Belief Systems Vol. 2, No 1*, str. 3-20.

Káňa, O., Pavelka, R. (1970): *Těšínsko v Polsko-Československých vztazích 1918 – 1939*. Ostrava: Profil, 366 s.

Kaszper, R., Małysz, B. (2009): *Poláci na Těšínsku*. Český Těšín: Kongres Poláků v České republice, 128 s.

Kocích, M. (1997): *Vývoj veřejné správy v českých zemích do roku 1960*. Opava: Slezská univerzita, 145 s.

Kol. autorů (1992): *Nástin dějin Těšínska*. Ostrava: Advertis, 263 s.

Kol. autorů ČSÚ (2006): *Historický lexikon obcí České republiky 1869 – 2005. Díl I.*, Praha: Český statistický úřad, 759 s.

Lieberson, S. (1969): *Measuring Population Diversity*. In: *American Sociological Review*, Vol. 34, No. 6, str. 850-862.

- Michalska, M. (2006): *Religijność na pograniczu. Polacy na Zaolziu*. Czeski Cieszyn: Kongres Polaków w Republice Czeskiej, 320 s.
- Morávková, Š. (1999): *Zjišťování národnosti při sčítání lidu, domů a bytů*. In: Demografie, roč. 4, str. 261 – 264.
- Peřich, L. (1945): *Slezsko: přehled národnostního vývoje*. Praha: Vyšehrad, 170 s.
- Prokop, R. (1997): *Slovenské obyvatelstvo v sídelních strukturách regionu Těšínska*. In: Slezský sborník, roč. 95, str. 76 – 85.
- Prokop, R. (2000): *K populačním přeměnám v české části Těšínska v meziválečném období a po roce 1945*. In: Slezský sborník, roč. 98, str. 46 – 68.
- Schelle, K. (1991): *Vývoj správy na Moravě a ve Slezsku*. Brno: Masarykova univerzita, 235 s.
- Siwek, T. (1996): *Česko-polská etnická hranice*. Ostrava: Ostravská univerzita, 94 s.
- Sláma, F. (1889): *Dějiny Těšínska*. Praha: Nákladem spolku pro vydání laciných knih českých, 271 s.
- Sokolová, G. (1997): *Češi, Slováci a Poláci na Těšínsku a jejich vzájemné vztahy*. Šenov u Ostravy: Tilia, 191 s.
- Spyra, J. (2001): *Nástin dějin Židů v Těšínském Slezsku*. In: Minulost a současnost národnostních menšin na Těšínsku. Český Těšín: Pedagogické centrum pro polské národnostní školství, str. 35 – 40.
- Státní úřad statistický (1934): *Sčítání lidu v republice Československé ze dne 1. Prosince 1930. Díl I. Růst, koncentrace a hustota obyvatelstva, pohlaví, věkové rozvrstvení, rodinný stav, státní příslušnost, národnost, náboženské vyznání*. Praha: Bursík a Kohout, 205 s.
- Státní úřad statistický (1935): *Statistický lexikon obcí v republice Československé. Díl II. Země Moravskoslezská*. Praha: Orbis, 213 s.
- Steiner, J. (1987): *Národnost při sčítání lidu v roce 1930 a její zjišťování na Ostravsku*. In: Slezský sborník, roč. 85, str. 113 – 131.
- Štika, J. (2003): *Tešínsko. Sv. V. Tešínská lidová kultura a polská národnostní menšina*. Český Těšín: Muzeum Tešínska, 196 s.
- Toušek, V. (2008): *Ekonomická a sociální geografie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 411 s.
- Zahradník, S. (1972): *40 let města Třince. Historický nástin vydaný u příležitosti 40. výročí povýšení na město*. Třinec : Městský NV Třinec, 83 s.

Internetové zdroje:

ČSÚ (2005): Sčítání lidu, domů a bytů 2001 - Pramenné dílo [online]. © 2011 [cit. 2011-03-10]. Dostupné na:

<[http://www.czso.cz/csu/2005edicniplan.nsf/t/D6002E57DD/\\$File/%C3%9Avod_a_rozpocet.pdf](http://www.czso.cz/csu/2005edicniplan.nsf/t/D6002E57DD/$File/%C3%9Avod_a_rozpocet.pdf)>

ČSÚ (2003): Sčítání lidu, domů a bytů 2001 – Národnostní složení obyvatel. Kap. č. 1:

Zjišťování národnosti ve sčítání lidu, domů a bytů v období 1921 - 2001 [online]. © 2011 [cit. 2011-04-20]. Dostupné na: <

[http://www.czso.cz/csu/2003edicniplan.nsf/t/57004FD451/\\$File/Kapitola1.pdf](http://www.czso.cz/csu/2003edicniplan.nsf/t/57004FD451/$File/Kapitola1.pdf)>

Seznam příloh

Příloha č. 1: Hodnoty „vnější“ diverzity v bývalém s. o. Jablunkov v roce 1930 - vázaná

Příloha č. 2: Hodnoty „vnější“ diverzity v bývalém s. o. Jablunkov v roce 2001 – vázaná

Příloha č. 3: Hodnoty „vnější“ diverzity v bývalém p. o. Český Těšín v roce 1930 - vázaná

Příloha č. 4: Hodnoty „vnější“ diverzity v bývalém p. o. Český Těšín v roce 2001 – vázaná

Příloha č. 5: Hodnoty „vnější“ diverzity v bývalém s. o. Český Těšín v roce 1930 - volná

Příloha č. 6: Hodnoty „vnější“ diverzity v bývalém s. o. Český Těšín v roce 2001 - volná

Příloha č. 1: Hodnoty „vnější“ diverzity v bývalém s. o. Jablunkov v roce 1930

Obce s. o. Jablunkov	Bocanovice	Bukovec	Bystřice	Hrádek	Hrčava	Jablunkov	Karpenťná	Košářiska	Dolní Lomná	Horní Lomná	Lyžbice	Milíkov	Mosty	Návší	Nýdek	Oldřichovice	Písek	Tyra	Vendryně
Bocanovice	1,00	23,53	35,40	29,44	88,44	44,65	57,27	29,31	36,35	29,20	34,34	17,99	48,23	35,56	38,48	35,77	35,61	35,43	31,71
Bukovec		1,00	37,73	32,70	81,67	46,04	55,79	32,57	38,48	32,48	37,19	23,17	48,34	37,99	40,25	38,01	37,80	37,98	34,64
Bystřice			1,00	40,61	68,82	49,87	53,89	40,50	44,03	40,45	44,11	35,08	49,71	44,12	45,06	43,79	43,52	44,35	41,83
Hrádek				1,00	74,87	47,84	54,62	36,45	41,13	36,38	40,56	29,10	48,85	40,95	42,53	40,78	40,54	41,07	38,14
Hrčava					1,00	65,32	41,75	74,83	67,15	74,96	73,98	88,23	53,10	70,10	64,71	68,03	67,38	71,48	72,76
Jablunkov						1,00	56,06	47,76	50,00	47,72	50,41	44,39	53,53	50,23	50,67	49,88	49,63	50,45	48,65
Karpenťná							1,00	54,54	53,38	54,56	56,31	56,99	50,81	54,68	52,96	53,61	53,18	55,40	54,45
Košářiska								1,00	41,03	36,26	40,46	28,96	48,76	40,84	42,43	40,68	40,44	40,96	38,03
Dolní Lomná									1,00	40,98	44,55	36,03	49,55	44,46	45,27	44,10	43,81	44,72	42,29
Horní Lomná										1,00	40,40	28,85	48,75	40,79	42,38	40,63	40,39	40,91	37,96
Lyžbice											1,00	34,04	51,28	44,38	45,78	44,25	44,03	44,47	41,94
Milíkov												1,00	47,93	35,24	38,16	35,44	35,28	35,12	31,38
Mosty													1,00	50,34	49,74	49,59	49,22	50,85	49,26
Návší														1,00	45,54	44,22	43,96	44,67	42,20
Nýdek															1,00	45,10	44,80	45,84	43,55
Oldřichovice																1,00	43,59	44,46	41,98
Písek																	1,00	44,22	41,73
Tyra																		1,00	42,35
Vendryně																			1,00

Zdroj: Státní úřad statistický, 1935

Příloha č. 2: Hodnoty „vnější“ diverzity v bývalém s. o. Jablunkov v roce 2001

Obce s. o. Jablunkov	Bocanovice	Bukovec	Bystřice	Hrádek	Hrčava	Jablunkov	Karpenťná	Košatřiska	Dolní Lomná	Horní Lomná	Lyžbice	Milíkov	Mosty	Návsí	Nýdek	Oldřichovice	Písek	Tyra	Vendryně
Bocanovice	1,00	43,99	43,01	47,69	31,95	39,46	41,67	46,29	43,24	41,94	37,81	46,88	38,21	40,43	41,52	41,88	39,58	41,78	44,94
Bukovec		1,00	44,16	48,17	34,61	41,07	42,99	46,97	44,34	43,19	39,74	47,45	39,99	41,91	42,85	43,19	41,20	43,05	45,79
Bystřice			1,00	47,98	31,70	39,47	41,74	46,53	43,37	42,04	37,72	47,14	38,17	40,47	41,59	41,95	39,58	41,87	45,13
Hrádek				1,00	43,71	46,51	47,43	49,11	47,97	47,35	46,33	49,25	46,06	46,90	47,34	47,56	46,69	47,29	48,58
Hrčava					1,00	23,13	28,45	40,18	32,51	29,57	17,91	41,86	19,93	25,50	28,14	28,84	23,10	29,16	36,82
Jablunkov						1,00	37,51	44,43	39,88	38,06	31,49	45,37	32,42	35,72	37,31	37,78	34,37	37,82	42,43
Karpenťná							1,00	45,74	42,05	40,53	35,37	46,48	35,99	38,67	39,97	40,38	37,61	40,34	44,11
Košatřiska								1,00	46,60	45,77	43,80	48,60	43,73	44,99	45,63	45,90	44,58	45,68	47,54
Dolní Lomná									1,00	42,32	38,27	47,17	38,65	40,84	41,90	42,26	40,00	42,10	45,26
Horní Lomná										1,00	36,10	46,45	36,64	39,15	40,37	40,76	38,16	40,70	44,24
Lyžbice											1,00	44,97	29,20	33,21	35,13	35,66	31,53	35,81	41,36
Milíkov												1,00	44,79	45,84	46,38	46,62	45,53	46,38	47,95
Mosty													1,00	34,00	35,77	36,28	32,47	36,37	41,49
Návsí														1,00	38,48	38,92	35,81	38,93	43,16
Nýdek															1,00	40,20	37,40	40,17	43,98
Oldřichovice																1,00	37,88	40,57	44,29
Písek																	1,00	37,92	42,57
Tyra																		1,00	44,12
Vendryně																			1,00

Zdroj: ČSÚ, 2010

Příloha č. 3: Hodnoty „vnější“ diverzity v bývalém p. o. Český Těšín v roce 1930 (I. část)

Obce p. o. Český Těšín	Bocanovice	Bukovec	Bystřice	Hrádek	Hřčava	Jablunkov	Karpená	Košariska	Dolní Lomná	Horní Lomná	Lyzbice	Milíkov	Mosty	Návsí	Nýdek	Oldřichovice	Písek	Tyra	Vendryně
Dolní Bludovice	43,04	44,04	47,25	45,49	59,34	52,02	51,99	45,40	47,28	45,37	48,36	42,73	50,08	47,80	47,81	47,21	46,88	48,19	46,23
Dolní Datyně	42,24	43,31	46,69	44,85	59,54	51,60	51,74	44,75	46,74	44,72	47,79	41,92	49,71	47,24	47,30	46,66	46,33	47,64	45,62
Dobruška	88,25	81,51	68,73	74,74	5,10	65,27	41,79	74,71	67,07	74,84	73,87	88,04	53,08	70,01	64,64	67,94	67,29	71,38	72,65
Dolní Domaslavice	88,01	81,35	68,72	74,66	5,83	65,30	42,09	74,63	67,07	74,76	73,80	87,80	53,25	69,98	64,68	67,94	67,30	71,34	72,59
Horní Domaslavice	89,4	82,47	69,28	75,49	3,74	65,61	41,54	75,46	67,57	75,59	74,53	89,19	53,17	70,58	65,07	68,48	67,82	71,98	73,32
Guty	30,82	33,83	41,22	37,43	73,05	48,20	54,21	37,32	41,69	37,25	41,32	30,48	48,87	41,59	42,99	41,38	41,12	41,74	38,91
Hnojník	63,95	61,54	57,65	59,35	36,23	58,58	48,38	59,28	56,93	59,33	60,43	63,70	52,30	58,47	56,16	57,28	56,83	59,26	58,82
Hradiště	49,38	49,36	50,46	49,73	52,55	54,05	51,02	49,65	50,27	49,64	52,05	49,09	50,85	51,08	50,41	50,32	49,96	51,58	50,09
Chotěbuz	45,9	47,05	50,37	48,58	63,37	54,53	55,53	48,50	50,43	48,47	51,01	45,65	53,42	50,73	51,01	50,35	50,08	50,98	49,30
Kojkovice	15,1	20,85	33,90	27,36	92,52	43,73	58,10	27,23	34,97	27,11	32,53	14,73	48,09	33,99	37,32	34,32	34,18	33,79	29,85
Konská	45,38	46,57	50,00	48,15	63,49	54,27	55,37	48,07	50,07	48,04	50,65	45,12	53,17	50,37	50,67	49,98	49,72	50,63	48,90
Komorní Lhotka	42,43	43,75	47,57	45,53	62,64	52,41	53,57	45,43	47,67	45,40	48,37	42,14	51,13	48,02	48,32	47,56	47,27	48,33	46,36
Dolní Lištná	35,4	38,01	44,47	41,14	72,08	50,58	55,72	41,04	44,85	40,98	44,55	35,10	51,08	44,78	45,99	44,58	44,35	44,91	42,44
Horní Lištná	43,91	44,69	47,49	45,93	57,56	52,09	51,38	45,84	47,48	45,82	48,74	43,59	49,83	48,07	47,93	47,43	47,09	48,50	46,60
Mistřovice	38,34	40,23	45,27	42,63	66,03	50,86	53,64	42,53	45,49	42,48	45,84	38,03	50,21	45,70	46,37	45,31	45,03	45,96	43,68
Mosty u Českého Těšína	61,12	59,56	57,33	58,23	43,96	58,74	51,45	58,17	56,80	58,20	59,44	60,90	53,94	57,98	56,35	57,05	56,66	58,59	57,98
Nebory	26,86	30,76	39,93	35,28	80,31	47,64	56,51	35,17	40,60	35,08	39,45	26,53	49,67	40,17	42,24	40,17	39,98	40,17	37,07
Řeka	50,78	50,42	50,84	50,44	49,68	54,19	50,03	50,35	50,58	50,35	52,67	50,48	50,44	51,52	50,59	50,67	50,28	52,09	50,68
Ropice	38,56	40,42	45,38	42,78	65,77	50,94	53,60	42,68	45,60	42,63	45,98	38,25	50,24	45,81	46,45	45,42	45,14	46,08	43,82
Smilovice	29,8	33,09	41,04	36,98	75,53	48,19	55,15	36,87	41,57	36,80	40,92	29,47	49,34	41,35	42,98	41,22	40,99	41,45	38,56
Soběšovice	90,46	83,35	69,82	76,19	2,60	65,95	41,38	76,17	68,07	76,30	75,14	90,25	53,29	71,12	65,51	68,99	68,33	72,54	73,96
Stanislavice	56,99	55,59	53,86	54,51	42,54	56,11	48,81	54,43	53,37	54,45	56,23	56,71	50,98	54,64	52,99	53,59	53,16	55,34	54,37

Zdroj: Státní úřad statistický, 1935

Příloha č. 3: Hodnoty „vnější“ diverzity v bývalém p. o. Český Těšín v roce 1930 (II.část)

Obce p. o. Český Těšín	Bocanovice	Bukovec	Bystřice	Hirádek	Hřčava	Jablunkov	Karpentná	Košatiska	Dolní Lomná	Horní Lomná	Lyžbice	Milířkov	Mosty	Návsí	Nýdek	Oldřichovice	Písek	Tyra	Vendryně
Střítež	53,79	53,18	53,01	52,91	49,23	55,87	51,12	52,83	52,70	52,84	54,87	53,52	51,97	53,67	52,61	52,82	52,45	54,25	53,04
Šumbark	64,18	61,72	57,74	59,48	35,88	58,68	48,29	59,42	57,02	59,46	60,58	63,93	52,29	58,58	56,22	57,37	56,91	59,39	58,94
Dolní Těrlicko	45,95	46,39	48,47	47,26	55,14	52,70	50,94	47,17	48,38	47,16	49,90	45,65	49,98	49,08	48,70	48,38	48,02	49,56	47,80
Horní Těrlicko	45,08	45,74	48,26	46,84	57,06	52,64	51,62	46,75	48,22	46,73	49,53	44,78	50,29	48,83	48,62	48,19	47,85	49,26	47,46
Český Těšín	77,12	75,62	72,69	74,02	57,84	71,19	66,37	74,03	72,19	74,06	73,32	77,14	68,94	72,71	71,72	72,45	72,31	72,85	73,51
Dolní Tošanovice	81,63	76,01	65,56	70,44	12,93	63,30	43,22	70,40	64,14	70,51	70,12	81,40	52,60	66,73	62,15	64,88	64,28	67,97	68,76
Horní Tošanovice	66,81	63,71	58,46	60,81	30,47	58,90	46,43	60,75	57,59	60,81	61,72	66,55	51,51	59,40	56,56	58,02	57,52	60,32	60,05
Třanovice	40,54	41,98	46,12	43,92	62,61	51,36	52,70	43,82	46,26	43,78	46,99	40,22	50,03	46,63	46,96	46,13	45,82	46,96	44,82
Třinec	62,54	61,81	60,99	61,24	54,99	62,13	58,27	61,21	60,64	61,22	62,10	62,40	59,40	61,31	60,50	60,80	60,54	61,64	61,19
Vělopolí	32,83	35,50	42,19	38,74	70,67	48,80	53,78	38,63	42,58	38,57	42,46	32,49	49,02	42,59	43,75	42,31	42,04	42,78	40,10
Životice	35,95	38,19	43,96	40,96	68,19	50,03	53,78	40,86	44,27	40,81	44,42	35,62	49,76	44,39	45,27	44,04	43,77	44,62	42,15
Dolní Žukov	40,88	42,40	46,65	44,39	63,74	51,78	53,49	44,30	46,80	44,26	47,39	40,57	50,70	47,10	47,53	46,66	46,37	47,40	45,31
Horní Žukov	43,22	44,35	47,80	45,93	61,09	52,50	53,05	45,84	47,86	45,81	48,73	42,92	50,92	48,28	48,44	47,78	47,47	48,63	46,71

Zdroj: Státní úřad statistický, 1935

Příloha č. 4: Hodnoty „vnější“ diverzity v bývalém p. o. Český Těšín v roce 2001 (I.část)

Obce p. o. Český Těšín	Bocanovice	Bukovec	Bystřice	Hrádek	Hřčava	Jablunkov	Karpentná	Košariska	Dolní Lomná	Horní Lomná	Lyzbice	Milíkov	Mosty	Návsi	Nýdek	Oldřichovice	Písek	Tyra	Vendryně
Dolní Bludovice	33,23	35,79	32,99	44,58	6,51	24,72	29,85	41,18	33,77	30,93	19,68	42,79	21,63	27,01	29,55	30,23	24,70	30,54	37,93
Dolní Datyně	35,97	38,07	35,85	45,26	14,23	29,06	33,28	42,48	36,45	34,10	25,11	43,77	26,56	30,94	33,02	33,60	29,09	33,78	39,84
Dobratice	31,85	34,54	31,59	43,77	3,77	22,90	28,29	40,19	32,41	29,44	17,60	41,89	19,66	25,31	27,98	28,69	22,88	29,03	36,79
Dolní Domaslavice	32,34	35,02	32,07	44,22	4,35	23,42	28,79	40,65	32,90	29,94	18,11	42,35	20,19	25,82	28,48	29,18	23,39	29,53	37,26
Horní Domaslavice	32,30	34,97	32,03	44,12	4,44	23,42	28,77	40,57	32,85	29,91	18,15	42,26	20,20	25,81	28,46	29,15	23,39	29,49	37,19
Guty	40,55	41,99	40,60	46,84	26,05	35,98	38,85	44,99	40,95	39,31	33,57	45,81	34,31	37,25	38,67	39,10	36,07	39,09	43,21
Hnojník	35,92	38,06	35,79	45,35	13,84	28,90	33,18	42,54	36,41	34,03	24,87	43,85	26,36	30,81	32,93	33,51	28,93	33,70	39,85
Hradiště	36,04	38,21	35,90	45,62	13,59	28,90	33,25	42,76	36,53	34,11	24,78	44,10	26,31	30,84	32,99	33,58	28,93	33,78	40,02
Chotěbuz	39,87	41,47	39,87	46,90	23,58	34,72	37,92	44,82	40,29	38,47	31,91	45,76	32,84	36,14	37,72	38,18	34,79	38,23	42,82
Kojkovice	43,06	44,15	43,20	47,76	32,42	39,74	41,89	46,40	43,42	42,15	38,14	46,97	38,51	40,68	41,74	42,10	39,86	41,99	45,07
Konská	42,78	43,95	42,89	47,83	31,27	39,17	41,49	46,36	43,15	41,79	37,39	46,99	37,85	40,19	41,33	41,70	39,29	41,62	44,93
Komorní Lhotka	39,88	41,47	39,88	46,86	23,70	34,76	37,95	44,79	40,30	38,49	31,98	45,72	32,90	36,17	37,74	38,21	34,84	38,25	42,81
Dolní Lištná	37,90	39,76	37,84	46,07	18,85	31,86	35,57	43,64	38,35	36,26	28,47	44,76	29,66	33,51	35,34	35,87	31,91	35,98	41,31
Horní Lištná	38,49	40,24	38,45	46,19	20,56	32,81	36,32	43,91	38,93	36,95	29,66	44,95	30,74	34,37	36,10	36,60	32,87	36,68	41,71
Mistřovice	38,39	40,18	38,34	46,25	20,08	32,59	36,16	43,92	38,83	36,81	29,36	44,99	30,47	34,17	35,94	36,45	32,64	36,54	41,68
Mosty u Českého Těšina	38,68	40,44	38,64	46,40	20,73	33,00	36,51	44,11	39,12	37,14	29,84	45,15	30,93	34,55	36,29	36,79	33,06	36,87	41,91
Nebory	39,22	40,88	39,21	46,50	22,33	33,88	37,19	44,35	39,65	37,77	30,95	45,32	31,93	35,35	36,98	37,46	33,95	37,52	42,28
Řeka	40,04	41,63	40,04	47,00	23,92	34,94	38,12	44,94	40,46	38,66	32,17	45,87	33,09	36,35	37,91	38,38	35,02	38,42	42,97
Ropice	42,27	43,48	42,37	47,54	30,22	38,49	40,90	46,00	42,64	41,23	36,59	46,66	37,10	39,55	40,74	41,12	38,60	41,05	44,51
Smilovice	41,42	42,75	41,49	47,21	28,11	37,23	39,88	45,51	41,81	40,28	35,07	46,26	35,70	38,40	39,71	40,12	37,33	40,08	43,87
Soběšovice	32,12	34,80	31,86	44,01	4,11	23,19	28,57	40,44	32,68	29,71	17,89	42,14	19,96	25,59	28,26	28,96	23,17	29,30	37,04
Stanislavice	40,97	42,38	41,02	47,12	26,81	36,51	39,31	45,31	41,37	39,75	34,16	46,11	34,88	37,75	39,13	39,56	36,60	39,54	43,57

Zdroj: ČSÚ, 2010

Příloha č. 4: Hodnoty „vnější“ diverzity v bývalém p. o. Český Těšín v roce 2001 (II. část)

Obce p. o. Český Těšín	Bocanovice	Bukovec	Bystřice	Hrádek	Hrčava	Jablunkov	Karpeniná	Košatřiska	Dolní Lomná	Horní Lomná	Lyzbice	Milíkov	Mosty	Návsí	Nýdek	Oldřichovice	Písek	Tyra	Vendryně
Střítež	38,75	40,48	38,73	46,35	21,10	33,17	36,62	44,10	39,19	37,24	30,07	45,12	31,13	34,70	36,41	36,90	33,23	36,98	41,94
Šumbark	33,00	35,62	32,75	44,59	5,71	24,31	29,55	41,11	33,55	30,66	19,14	42,76	21,15	26,64	29,24	29,93	24,29	30,26	37,80
Dolní Těrlicko	40,31	41,84	40,33	46,99	24,86	35,43	38,48	45,02	40,72	38,98	32,80	45,90	33,65	36,78	38,28	38,73	35,51	38,75	43,12
Horní Těrlicko	36,31	38,40	36,19	45,54	14,71	29,45	33,64	42,79	36,79	34,46	25,52	44,07	26,96	31,31	33,39	33,96	29,48	34,14	40,16
Český Těšín	37,80	39,72	37,72	46,25	18,09	31,55	35,38	43,73	38,26	36,11	28,00	44,89	29,27	33,25	35,15	35,68	31,59	35,82	41,33
Dolní Tošanovice	33,47	36,01	33,24	44,72	7,00	25,04	30,13	41,34	34,01	31,20	20,06	42,94	21,98	27,31	29,83	30,50	25,03	30,81	38,13
Horní Tošanovice	33,42	35,89	33,21	44,37	7,65	25,21	30,17	41,09	33,95	31,20	20,40	42,64	22,24	27,42	29,88	30,54	25,21	30,82	37,96
Třanovice	39,32	40,95	39,32	46,46	22,76	34,08	37,34	44,35	39,74	37,90	31,23	45,30	32,17	35,52	37,13	37,61	34,15	37,65	42,32
Třinec	37,48	39,42	37,39	46,05	17,46	31,13	35,02	43,50	37,94	35,76	27,52	44,67	28,82	32,86	34,78	35,32	31,17	35,46	41,05
Vělopolí	38,42	40,16	38,39	46,07	20,64	32,79	36,27	43,80	38,86	36,89	29,68	44,83	30,74	34,33	36,05	36,55	32,85	36,63	41,62
Životice	38,97	40,66	38,95	46,38	21,76	33,52	36,90	44,19	39,40	37,49	30,53	45,18	31,54	35,02	36,69	37,17	33,59	37,24	42,08
Dolní Žukov	42,40	43,61	42,50	47,67	30,35	38,62	41,03	46,13	42,77	41,36	36,72	46,79	37,23	39,68	40,87	41,25	38,73	41,19	44,64
Horní Žukov	38,80	40,56	38,76	46,52	20,83	33,11	36,62	44,23	39,24	37,25	29,94	45,28	31,03	48,28	36,40	36,90	33,16	36,99	42,03

Zdroj: ČSÚ, 2011